

Monitor Risicjongeren 2018

Onderdeel arbeids-
marktanalyse, editie
2018

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente Rotterdam

Samenvatting

De monitor Risicojongeren is ontwikkeld ten behoeve van het programma 'Elke Jongere Telt'. Met de term risicojongeren wordt verwezen naar jongeren die te maken hebben met een stapeling van problemen.

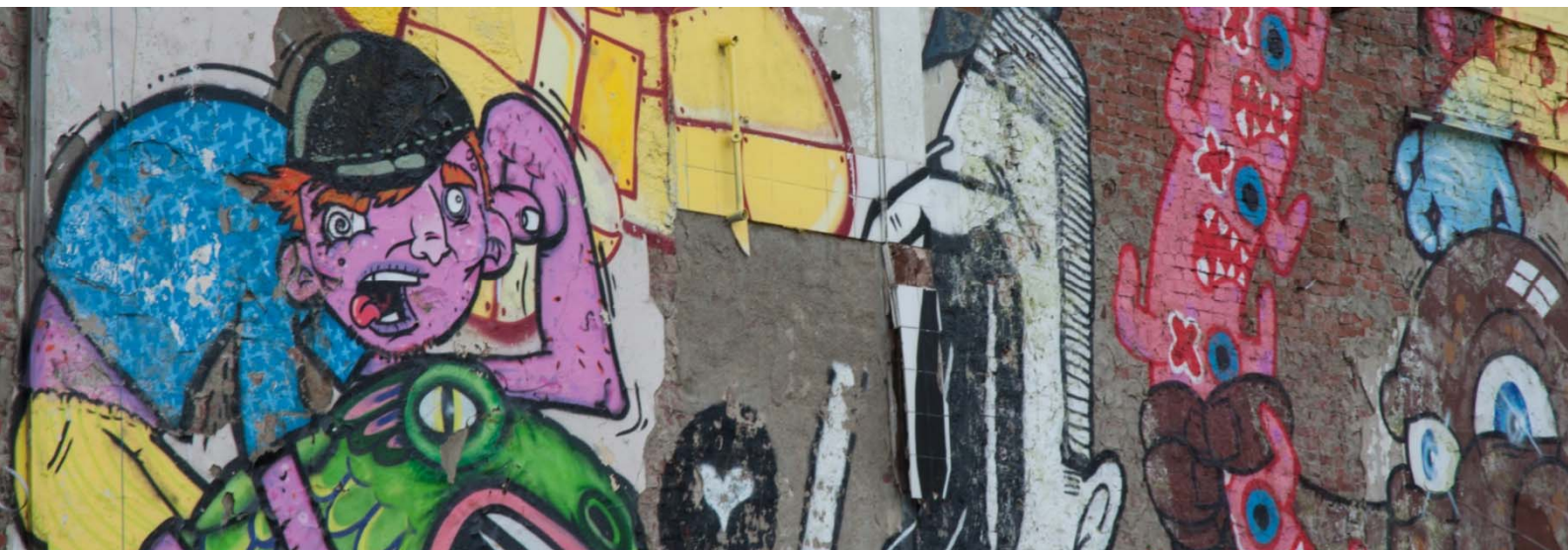
Bepaling aantal risicojongeren

De literatuur geeft aan dat risicojongeren veelal op meerdere leefdomeinen problemen ondervinden. In deze rapportage wordt met jongeren de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar bedoeld. Bij de definiëring van de groep risicojongeren wordt uitgegaan van jongeren die niet of minder dan 12 uur per week werken én op de domeinen onderwijs, zorg en justitieel twee of drie keer zijn geregistreerd. Bij onderwijs gaat het dan om jongeren die geen startkwalificatie hebben, bij zorg om jongeren die zorg ontvangen (bijvoorbeeld jeugdhulp, jeugdbescherming), en bij justitieel om jongeren die geregistreerd zijn bij HALT, als verdachte van een misdrijf, bij de jeugdreclassering en/of als gedetineerde zijn geregistreerd. Gevonden is dat op 1 oktober 2015 7.250 jongeren binnen de groep risicojongeren vallen. Dit is de zogenoemde 'brede definitie' van risicojongeren. Wordt deze groep beperkt tot de jongeren die - wanneer zij onderwijs volgen - dit doen op een lager niveau dan mbo 3 dan worden er 5.940 jongeren geteld. Dit zijn de risicojongeren volgens de 'scherpe definitie'.

Achtergrond risicojongeren

Twee derde van de risicojongeren is man en iets meer dan de helft is 18 jaar of ouder. Risicojongeren zijn vaker kind of ouder in een eenouderhuishouden en maken vaker deel uit van een institutioneel huishouden dan jongeren die geen risicojongeren (jongeren uit de referentiegroep) zijn. Het aandeel risicojongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar is het hoogst in de gebieden IJsselmonde, Feijenoord en Charlois, de drie gebieden waar het Nationaal Programma Rotterdam Zuid zich op richt. Verhoudingsgewijs wonen risicojongeren daarmee vaker in gebieden waar er achterstand is op het gebied van onderwijs, werk en wonen.

De ouders van risicojongeren hebben een lagere sociaal-economische positie dan jongeren uit de referentiegroep (de niet-risicojongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar). De ouders van risicojongeren zijn lager opgeleid, een groter deel heeft

een laag huishoudinkomen en er is vaker sprake van werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Hiernaast zijn de ouders vaker geregistreerd in het domein justitieel en in het zorgdomein.

VOW-jongeren

Jongeren die zich uitschrijven uit de Basisregistratie Personen (BRP) en zich niet opnieuw inschrijven in Rotterdam of een andere gemeente worden gezien als jongeren die mogelijk risicojongere zijn. Deze jongeren zijn niet meegeteld als risicojongere omdat zij niet geregistreerd zijn in het BRP. De uitgeschreven jongeren die na onderzoek niet te vinden zijn, krijgen een VOW-status. VOW betekent 'Vertrokken Onbekend Waarheen'. In de leeftijdsgroep 18 tot 27 jaar gaat het in 2016 om 1.574 jongeren, in 2017 om 1.457 jongeren. Het betreft in 2016 1,8 procent en in 2017 1,6 procent van deze leeftijdsgroep. Bijna negen op de tien van deze jongeren was alleenstaande op het moment van uitschrijving.

Jongeren op de arbeidsmarkt

Als indicatie voor jongeren die een grotere kans hebben werkloos te worden, wordt ook wel het begrip 'onzichtbare jongeren' (landelijk meestal 'jongeren buiten beeld' genoemd) gebruikt. Van de jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar is op 1 oktober 2016 8,2 procent een 'onzichtbare jongere'. Deze jongeren zijn wel geregistreerd in het BRP maar volgen geen (bekostigd) onderwijs, werken niet, hebben geen uitkering en zijn niet ingeschreven als werkzoekend bij het UWV. Het gaat om 8.500 tot 9.000 jongeren op peildatum 1 oktober in de jaren 2012 – 2016.

De arbeidsmarktanalyse van OBI geeft inzicht in het aandeel werkende jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar.¹ Van deze jongeren werkt 35 procent 12 uur of meer per week en 22 procent 11 uur of minder per week op 1 oktober 2016. Zij kunnen hiernaast ook nog onderwijs volgen. Het aandeel niet-werkende jongeren in de beroepsbevolking² van 15 tot 27 jaar is vanaf 2009 gestegen van 7,2 naar 11,3 in 2013 en is in 2016 weer gedaald naar 9,5 procent. Dit laat zien dat de jeugdwerkloosheid³ in Rotterdam na stijging tot 2013 weer is gedaald.

¹ Jongeren onder de 15 jaar mogen op lichte klusjes na, niet werken. Zij worden daarom niet meegeteld in de beroepsbevolking.

² De beroepsbevolking zijn de werkenden en degenen waarvan wordt verondersteld op zoek te zijn naar werk (vanwege een uitkering en/of inschrijving bij het UWV).

³ De genoemde percentages zijn niet te vergelijken met de landelijke jeugdwerkloosheidspercentages vanwege een andere methodiek om te komen tot deze percentages.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Leeswijzer	8
2 Risicjongeren in cijfers	9
3 Achtergrondkenmerken	17
3.1 Achtergrondkenmerken	17
3.2 Jongeren wonend bij ouders	20
4 VOW-jongeren	23
5 Jongeren op de arbeidsmarkt	25
Bijlage 1 Literatuurlijst	28
Bijlage 2 Kaarten risicjongeren	29
Bijlage 3 Kaart kwetsbare jongeren	31
Bijlage 4 Kaart onzichtbare jongeren	32

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De monitor Risicjongeren is ontwikkeld ten behoeve van het programma 'Elke Jongere Telt, Programma Rotterdamse risicjongeren 2016-2020'. De term risicjongeren verwijst naar jongeren die te maken hebben met een stapeling van problemen. Door zo'n stapeling van problemen lopen deze jongeren diverse risico's, zoals schooluitval, schulden, overlast gevend gedrag, crimineel gedrag, etc. Met jongeren wordt in het kader van deze analyse de leeftijdsgroep van 12 tot 27 jaar bedoeld.

In de aanloop van het programma 'Elke Jongere Telt' heeft de Kenniswerkplaats Rotterdams Talent⁴ in 2015 een literatuurstudie uitgevoerd naar de problematiek en aanpak van risicjongeren in Rotterdam. Deze studie is het uitgangspunt geweest voor de ontwikkeling van deze monitor en de manier waarop risicjongeren cijfermatig in beeld worden gebracht. Onderzocht is welke risico- en beschermende factoren via beleid te beïnvloeden zijn en welke interventies effectief zijn. In deze studie wordt een risicjongere gezien als 'een jongere die zich niet goed ontwikkelt, niet zijn/haar hele potentieel kan waarmaken, zowel emotioneel-sociaal als cognitief, zich in een situatie bevindt waarin er meerdere beperkende factoren aanwezig zijn in de omgeving waardoor hij/zij kwetsbaar is'. Het gaat dus om meerdere factoren in de jongere zelf én de omgeving'. Deze kijk op risicjongeren is voor de gemeente Rotterdam leidraad geweest om cijfermatig inzicht te krijgen in de omvang van de groep risicjongeren (zie ook eerdere versies van deze monitor). Voordat het nieuwe overzicht van cijfers aan de orde komt, wordt eerst de literatuurstudie beschreven om het begrip 'risicjongeren' waarvan is uitgegaan, neer te zetten.

In de studie is gekeken naar vier maatschappelijke sectoren en beleidsterreinen die van belang zijn om preventie en aanpak van risicjongeren te verhelderen. Deze vier noemen we in dit hoofdstuk 'domeinen'; het betreft onderwijs, werk, zorg en veiligheid. Uit de domeinen 'onderwijs' en 'werk' kunnen zowel beschermende factoren (het hebben van werk; onderwijs volgen) als risicofactoren (werkloosheid; geen startkwalificatie) voortkomen. De twee andere domeinen (zorg en veiligheid) bevatten in het model vooral risicofactoren. Op basis van de literatuur is door Spierings en anderen³ een model geconstrueerd dat gebaseerd is op deze vier domeinen. Hieronder worden de domeinen kort besproken.

Onderwijs is belangrijk in preventieve zin; het geeft jongeren een toekomstperspectief. Aan de andere kant komt het voor dat jongeren voortijdig het onderwijs verlaten. Vooral risicjongeren hebben hier meer kans op. Omdat risicjongeren te maken hebben met meervoudige problemen is de uitval uit het onderwijs groter. Dit wordt in de huidige samenleving ook nog eens gestimuleerd doordat de samenleving steeds meer verwacht van jongeren. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om verwachtingen qua zelfsturing en het omgaan met de flexibele samenleving. Liggen de normen in het onderwijs hoger, dan zullen meer jongeren worden beschouwd als afwijkend van deze normen.

Uit de Verklarende analyse van de Basismonitor Onderwijs NPRZ blijkt dat het behalen van een lagere eindscore in groep 8 van het basisonderwijs en het relatief vaker afstromen in het 3de leerjaar van het voortgezet onderwijs ten opzichte van

⁴ Spierings, dr. F., drs. T. Tuijman, dr. M. Meeuwisse en dr. J. Onstenk: 'Literatuurstudie Risicjongeren. Onderwijs, Arbeid, Zorg en Veiligheid', Rotterdam, 2015.

het eerder verkregen schooladvies vaker voorkomt onder jongeren die opgroeien in gezinnen met laag opgeleide ouders, wanneer zij vaker zorg ontvangen en/of wanneer zij geregistreerd zijn als verdachte. En ook herkomst, inkomenssituatie van het huishouden waartoe zij behoren en de samenstelling van het huishouden (eenoudergezinnen) doet er toe. Ook hangt schoolverzuim samen met het lager presteren in het onderwijs. In het Beleidskader Jeugd⁵ spreken Severiens en Spierings van talentverlies dat niet alleen een probleem is van het onderwijs maar als iets dat duidelijk samenhangt met sociale armoede en maatschappelijke achterstand.

Het hebben van werk geeft jongeren een toekomstperspectief. Echter wanneer risicojongeren onvoldoende geëquipeerd zijn voor de arbeidsmarkt (laag opgeleid, onvoldoende skills), maken zij een slechte start en vervallen veel jongeren in werkloosheid. Een geïsoleerd bestaan ligt dan op de loer, waardoor er meer kansen zijn op psychische problemen, drugsgebruik en crimineel gedrag.

Spies, Tan en Davelaar⁶ constateren dat de omgeving waar jongeren opgroeien van belang is. Jongeren in achterstandswijken hebben te maken met armoede en meer gezondheidsproblemen. Het opleidingsniveau van de bewoners is lager en een deel van hen is de Nederlandse taal niet goed machtig. De sociale vaardigheden die de jongeren verwerven sluiten niet goed aan bij de cultuur op school en bij wat nodig wordt geacht op de arbeidsmarkt. Het gevoel van buitengesloten zijn ligt op de loer en stimuleert de gang naar het criminele circuit als mogelijkheid om geld te vergaren. Daarbij is de overheid volgens Spies e.a. eerder improductief dan dat jongeren worden gestimuleerd naar school en een reguliere arbeidscarrière.

Risicojongeren krijgen daarom meer te maken met zorg- en justitiële instellingen. Ook hun achtergrond kan daartoe aanleiding zijn, bijvoorbeeld het komen uit een multi-probleemgezin, huiselijk geweld, jeugdcriminaliteit, laagbegaafdheid etc.

Verskillende onderzoeken wijzen op samenhang van risico's. Daarom wordt bij de bepaling welke jongeren geteld worden tot de risicojongeren, uitgegaan van jongeren met een risico op meerdere domeinen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de bepaling van het aantal risicojongeren, volgens de brede en volgens de scherpe definitie beschreven. Hoofdstuk 3 schetst de risicojongeren naar achtergrondkenmerken en de sociaal-economische positie van de ouders van risicojongeren. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt met jongeren uit dezelfde leeftijdsgroep die geen risicojongeren zijn, de referentiegroep. Hoofdstuk 4 gaat in op de jongeren die de status VOW (Vertrokken Onbekend Waarheen) hebben gekregen. Hoofdstuk 5 gaat in op de participatie van jongeren op de arbeidsmarkt. De literatuurlijst is opgenomen in bijlage 1. In de resterende bijlagen zijn kaarten opgenomen met aantallen risicojongeren, kwetsbare jongeren en onzichtbare jongeren per gebied.

⁵ Beleidskader Jeugd, Samenvatting van vijf studies, Kenniswerkplaats Rotterdams Talent

⁶ Spies, Tan en Davelaar, Het gaat mis met een grote groep jongeren, en dat hoeft niet, Artikel Sociale Vraagstukken, april 2016

2 Risicjongeren in cijfers

Om te bepalen hoeveel jongeren behoren tot de risicjongeren in Rotterdam is gebruik gemaakt van databestanden van het CBS over de domeinen onderwijs, werk, zorg en veiligheid, die op persoonsniveau (op anonieme manier) gekoppeld zijn. Bepalend voor de methodiek van de bepaling van risicjongeren is het theoretisch kader van de Kenniswerkplaats Rotterdams Talent en daarmee hoe in het programma 'Elke Jongere Telt' tegen risicjongeren wordt aangekeken. Daarnaast is het aanbod aan registraties bij het CBS en de kwaliteit daarvan bepalend: niet alles wordt geregistreerd, en registers zijn niet altijd volledig.

De tabellen waaruit aantallen risicjongeren worden bepaald, zijn als volgt opgebouwd. Uitgegaan is van de leeftijdsgroep van 12 tot 27 jaar. Deze groep is in verschillende arbeidsmarktgroepen verdeeld: werkenden naar werkweek onder en vanaf 12 uur, niet-werkende beroepsbevolking (werklozen) en niet-werkend én geen beroepsbevolking.

Alle arbeidsmarktgroepen zijn vervolgens verdeeld naar niet en wel onderwijsvolgend. Bij de laatste groep, de onderwijsvolgenden, is er een driedeling gemaakt naar niveau. De eerste deelgroep wordt gevormd door onderwijsvolgenden op het niveau mbo-3 en hoger, inclusief de clusters 1, 2 en 3 van het voortgezet speciaal onderwijs. De tweede bestaat uit onderwijsvolgenden op een lager niveau dan mbo-3, praktijkonderwijs en cluster 4 van het voortgezet speciaal onderwijs. De derde deelgroep is de leeftijdsgroep van 12- tot 15-jarigen: jongeren die nog in het primair onderwijs zitten of in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

In de voorgaande rapportage is gerapporteerd over de jaren 2012 tot en met 2014. Vergelijking van de risicjongeren met deze data is niet goed mogelijk door een trendbreuk in de data. Doordat de verantwoordelijkheid van de uitvoering van de Jeugdwet van de centrale overheid naar de gemeenten is gegaan, is de registratie van de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering veranderd. Dit is de voornaamste oorzaak van de trendbreuk die is ontstaan. Besloten is de data van 2014 en 2015 niet met elkaar te vergelijken maar het volgen van de ontwikkeling daarom op oktober 2015 te starten.

In de volgende tabel zijn alle jongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar volgens deze verdeling naar arbeidsmarktgroepen en het volgen van onderwijs opgenomen voor oktober 2015. In oktober 2015 waren er in totaal 125.540 jongeren uit de betreffende leeftijdsgroep in het bevolkingsregister ingeschreven.

Onderwijs: van de jongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar volgt 34 procent geen onderwijs. Twee derde van de jongeren doet dit wel.

Beroepsbevolking: de helft van de jongeren hoort tot de beroepsbevolking. Ze hebben werk waarbij 11 uur of minder wordt gewerkt (19 procent), of waar 12 uur of meer per week (27 procent) of hebben een uitkering en/of zijn ingeschreven als werkzoekend (5 procent). De andere helft van de jongeren behoort niet tot de beroepsbevolking.

Tabel 2-1 Arbeidsmarktgroepen en onderwijsgroepen, oktober 2015

	oktober 2015	
	aantal	aandeel
totale leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar	125.540	100%
niet onderwijsvolgend	42.960	34%
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	49.360	39%
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	14.050	11%
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	19.170	15%
werkenden 11 uur of minder	23.550	19%
niet onderwijsvolgend	4.290	3%
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	16.030	13%
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	3.040	2%
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	190	0%
werkenden 12 uur of meer	34.350	27%
niet onderwijsvolgend	22.980	18%
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	9.950	8%
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	1.420	1%
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	10	0%
niet-werkende beroepsbevolking	6.580	5%
niet onderwijsvolgend	4.740	4%
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	1.150	1%
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	690	1%
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	0	0%
niet-werkend en geen beroepsbevolking	61.050	49%
niet onderwijsvolgend	10.950	9%
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	22.230	18%
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	8.900	7%
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	18.970	15%

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI. N.B.: De aantallen zijn afgerond op tientallen.

Om te komen tot de totale groep risicojongeren wordt breder gekeken dan alleen naar onderwijs en werk. Allereerst wordt er niet alleen gekeken naar de beschermende factoren die uitgaan van het onderwijs ("onderwijs biedt perspectief") maar ook naar de risicofactoren van het onderwijs (uitval en niet-startgekwalificeerd het onderwijs verlaten). In de volgende tabel kijken we naar de situatie van jongeren waarbij ook deze factoren in ogenschouw worden genomen.

Tabel 2-2 Jongeren naar risicofactoren in het domein 'onderwijs', 1 oktober 2015

	Onderwijs						
	nieuwe VSV		hoogst behaalde diploma			totaal onderwijs	
	ja	nee	=>mbo-2	<mbo-2	geen	ja	nee
totale groep	1.890	123.650	61.040	28.910	35.590	45.410	80.120
niet onderwijsvolgend	1.490	41.470	26.470	8.750	7.740	16.570	26.390
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	160	49.200	34.070	15.280	x	15.300	34.060
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	220	13.830	500	4.710	8.830	13.550	490
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	20	19.150	x	160	19.010	x	19.170
werkenden 11 uur of minder	300	23.240	13.700	7.440	2.400	9.670	13.880
niet onderwijsvolgend	230	4.070	3.040	870	380	1.260	3.030
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	50	15.980	10.570	5.450	x	5.460	10.570
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	30	3.010	90	1.110	1.840	2.950	90
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	x	190	x	x	180	x	190
werkenden 12 uur of meer	420	33.930	25.970	6.140	2.240	8.390	25.960
niet onderwijsvolgend	340	22.630	17.780	3.310	1.890	5.220	17.760
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	40	9.910	7.980	1.970	x	1.970	7.980
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	40	1.380	210	860	340	1.210	210
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	x	10	x	x	10	x	10
niet-werkende beroepsbevolking	340	6.240	2.920	2.530	1.140	3.700	2.890
niet onderwijsvolgend	290	4.450	1.960	1.800	980	2.810	1.930
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	10	1.140	880	270	x	270	880
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	40	650	80	450	160	620	70
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	0	0	0	0	0	0	0
niet-werkend en geen beroepsbevolking	830	60.230	18.450	12.800	29.810	23.650	37.400
niet onderwijsvolgend	640	10.320	3.680	2.780	4.500	7.280	3.670
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	70	22.160	14.640	7.590	x	7.600	14.640
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	110	8.790	130	2.280	6.490	8.770	130
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	20	18.950	x	150	18.820	x	18.970

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI. N.B.: De aantallen zijn afgerond op tientallen, X betekent een aantal onder de 10.

Als risicofactor wordt vooral het voortijdig verlaten van het onderwijs en daarmee samenhangend het niet behalen van een startkwalificatie beschouwd. In de kolommen is deze factor toegevoegd: in de oranje kolommen wordt vermeld hoeveel jongeren in de groepen uit de linker kolom behoren tot de zogeheten nieuwe voortijdig schoolverlaters ('nieuwe VSV-ers')⁷. Dat wil zeggen: dit zijn degenen die zonder startkwalificatie het voorgaande schooljaar het onderwijs hebben verlaten. Omdat hierdoor niet zichtbaar is of iemand al eerder zonder startkwalificatie het onderwijs had verlaten, is ook het

⁷ Voortijdig schoolverlaters die recent zonder startkwalificatie het onderwijs hebben verlaten. Dit aantal wijkt af van wat OCW publiceert omdat de afbakening van de leeftijdsgroep verschillend is. In de definitie van OCW is dit 12 tot 23 jaar.

hoogst behaalde diploma toegevoegd (licht gele kolommen). Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen mbo-2 of hoger, lager dan mbo-2 en geen diploma. Hierdoor worden ook degenen meegenomen die in het verleden geen diploma met startkwalificatie hebben gehaald.

In de donkergele kolom wordt de balans opgemaakt voor het domein 'onderwijs'. Jongeren die als nieuwe voortijdig schoolverlater moeten worden beschouwd en/of geen startkwalificatie hebben gehaald (geen diploma of een diploma lager dan mbo-2 niveau) zijn opgenomen in de kolom 'ja'. De overigen staan bij 'nee'. In de tabel is te zien dat 45.410 jongeren "scoren" op dit domein, en de overige 80.120 jongeren niet.

Het volgende domein dat wordt toegevoegd om risicojongeren te kunnen onderscheiden is het domein 'zorg'. Het betreft hier de situatie in 2015, het jaar dat de gemeenten verantwoordelijk zijn geworden voor de uitvoering van de jeugdhulp. De data in 2015 zijn daarom van een andere bron dan in de jaren daarvoor. Dit is de voornaamste reden waarom vergelijking van de cijfers risicojongeren 2015 met de voorgaande jaren niet meer mogelijk is. De registratiesystemen zijn op nieuw ingericht waardoor een trendbreuk is en mogelijk niet dezelfde zaken worden geregistreerd.

In het kader van de Beleidsinformatie Jeugd worden trajecten jeugdhulp en jeugdbescherming door alle aanbieders bijeengebracht en geleverd aan het CBS. De leveringen zijn wettelijk verplicht en vloeien voort uit de Jeugdwet⁸. In het bestand jeugdhulp zijn jeugdigen opgenomen tot 18 jaar (in sommige gevallen tot 23 jaar) die zorg of hulp hebben ontvangen gedurende een bepaald jaar. Dit kan zorg of hulp zijn met of zonder verblijf. In het laatste geval woont de jeugdige thuis, in de meeste gevallen bij de ouders. 'Met verblijf' betekent dat de jeugdige is opgenomen door een instelling. In het kader van dit onderzoek wordt het aantal jongeren geteld dat op enig moment ingeschreven heeft gestaan voor een traject. In het bestand jeugdbescherming zijn de personen opgenomen aan wie in een bepaald jaar één of meerdere vormen jeugdbescherming zijn verleend in het kader van de Jeugdwet. Er zijn vijf verschillende jeugdbeschermingsmaatregelen: ondertoezichtstelling, voorlopige ondertoezichtstelling, voogdij, voorlopige voogdij en tijdelijke voogdij. Geteld wordt het aantal jongeren dat ingeschreven is in het bestand gedurende een jaar.

Naast deze twee registers wordt het bestand WMO gebruikt. Dit bestand bevat gegevens over maatwerkarrangementen in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Het CBS verzamelt deze gegevens voor de Monitor Sociaal Domein waar de gemeenten op vrijwillige basis aan mee doen. Er worden 18 soorten arrangementen onderscheiden. Samengevat omvat het arrangementen waardoor het zelfstandig wonen wordt bevorderd zoals huishoudelijke hulp, vervoer, persoonlijke verzorging et cetera en maatschappelijke arrangementen zoals beschermd wonen, (spoed) opvang en zovoorts. De leeftijd van personen die hiervan gebruik kunnen maken, is niet aan grenzen gebonden. Ook hier is geteld hoeveel personen in een jaar gebruik hebben gemaakt van de WMO.

⁸ Zie voor de omschrijving van de registers die het CBS aanbiedt voor onderzoek op de website van het CBS (<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/microdata-zelf-onderzoek-doen/catalogus-microdata>).

Tabel 2-3 Jongeren naar risicofactoren in het domein 'zorg', 1 oktober 2015

	Zorg jeugdhulp*		jeugdbescher- ming		WMO		totaal zorg	
	ja	nee	ja	nee	ja	nee	ja	nee
totale groep	5.470	120.070	1.030	124.510	2.150	123.390	7.650	117.880
niet onderwijsvolgend	390	42.570	70	42.890	1.420	41.540	1.750	41.210
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSocl1,2,3)	970	48.390	90	49.270	260	49.100	1.220	48.140
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSocl4)	1.880	12.170	470	13.580	340	13.710	2.240	11.810
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	2.240	16.940	400	18.770	130	19.040	2.440	16.730
werkenden 11 uur of minder	730	22.810	100	23.450	130	23.420	870	22.680
niet onderwijsvolgend	50	4.250	x	4.290	50	4.240	100	4.200
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSocl1,2,3)	330	15.700	30	15.990	40	15.980	380	15.650
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSocl4)	330	2.710	50	2.990	30	3.010	370	2.670
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	30	160	x	180	x	190	30	160
werkenden 12 uur of meer	230	34.120	40	34.320	200	34.150	420	33.930
niet onderwijsvolgend	50	22.920	x	22.970	140	22.840	190	22.790
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSocl1,2,3)	80	9.870	10	9.940	40	9.910	110	9.840
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSocl4)	90	1.320	20	1.390	20	1.390	120	1.300
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	x	x	x	10	x	10	x	x
niet-werkende beroepsbevolking	180	6.400	30	6.550	560	6.020	690	5.890
niet onderwijsvolgend	120	4.620	20	4.710	370	4.360	460	4.280
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSocl1,2,3)	20	1.130	x	1.150	70	1.080	90	1.060
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSocl4)	40	660	x	690	120	580	140	550
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0
niet-werkend en geen beroepsbevolking	4.330	56.730	860	60.190	1.260	59.790	5.670	55.380
niet onderwijsvolgend	170	10.790	40	10.920	850	10.100	1.010	9.940
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSocl1,2,3)	540	21.690	40	22.190	110	22.120	640	21.590
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSocl4)	1.420	7.480	390	8.510	170	8.730	1.610	7.290
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	2.200	16.770	400	18.570	130	18.840	2.410	16.560

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI. N.B.: De aantallen zijn afgerond op tientallen, X betekent een aantal onder de 10. * De wijze waarop de jongeren zijn geteld in 2015 die jeugdhulp krijgen, heeft er toe geleid dat dit aantal een onderschatting is. Dit komt omdat jeugdhulp op gezinsniveau is geregistreerd.

In de tabel is opgenomen of jongeren voorkomen in de registers jeugdhulp, jeugdbescherming en WMO. De jongeren die in één of meerdere van deze drie registers voorkomen gedurende het jaar 2015 hebben een 'ja' gekregen bij totaal zorg. Komen zij in geen van de registers voor, dan worden deze jongeren geteld onder 'nee'.

De tabel laat zien dat van alle jongeren 7.650 jongeren "scoren" op het domein 'zorg', en de overige 117.880 jongeren niet.

In het domein 'justitieel' zijn degenen opgenomen die in 2015 in detentie in de gemeente Rotterdam⁹ zaten, in 2015 geregistreerd zijn geweest als verdachte en/of voorkwamen in het register jeugd-reclassering en/of in het register HALT-jongeren.

Tabel 2-4 Jongeren naar risicofactoren in het domein 'justitieel', 1 oktober 2015

	Justitieel detentie		jeugd-reclassering		verdachten		HALT-jongeren		totaal Justitieel	
	ja	nee	ja	nee	ja	nee	ja	nee	ja	nee
totale groep	820	124.720	860	124.680	4.750	120.780	860	124.670	6.020	119.510
niet onderwijsvolgend	670	42.290	200	42.760	2.130	40.830	30	42.930	2.550	40.410
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger*	50	49.310	100	49.260	930	48.430	160	49.200	1.110	48.250
onderwijsvolgend lager dan mbo 3**	100	13.950	530	13.510	1.250	12.800	430	13.620	1.800	12.250
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	x	19.170	30	19.140	450	18.720	250	18.920	560	18.610
werkenden 11 uur of minder	70	23.480	110	23.440	690	22.850	150	23.390	880	22.660
niet onderwijsvolgend	50	4.250	20	4.280	190	4.100	x	4.290	220	4.070
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger*	10	16.020	20	16.010	270	15.750	50	15.970	330	15.700
onderwijsvolgend lager dan mbo 3**	10	3.030	70	2.970	220	2.820	90	2.950	320	2.720
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	x	190	x	190	10	170	x	180	20	170
werkenden 12 uur of meer	90	34.260	70	34.280	910	33.440	50	34.300	1.040	33.320
niet onderwijsvolgend	80	22.900	30	22.950	630	22.350	x	22.970	700	22.280
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger*	x	9.950	10	9.940	180	9.770	20	9.930	200	9.750
onderwijsvolgend lager dan mbo 3**	10	1.400	30	1.380	100	1.310	30	1.380	140	1.270
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	x	10	x	10	x	10	x	10	x	10
niet-werkende beroepsbevolking	300	6.280	80	6.500	700	5.880	x	6.580	890	5.700
niet onderwijsvolgend	260	4.480	50	4.690	570	4.170	x	4.740	710	4.030
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger*	10	1.140	x	1.150	50	1.110	x	1.150	60	1.100
onderwijsvolgend lager dan mbo 3**	30	660	30	660	90	600	x	690	120	570
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
niet-werkend en geen beroepsbevolking	360	60.700	600	60.460	2.440	58.610	660	60.400	3.210	57.840
niet onderwijsvolgend	290	10.670	110	10.850	740	10.210	10	10.940	920	10.030
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger*	30	22.200	60	22.170	430	21.810	90	22.140	530	21.710
onderwijsvolgend lager dan mbo 3**	40	8.860	400	8.500	840	8.060	310	8.590	1.220	7.680
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	x	18.970	30	18.940	440	18.530	240	18.730	550	18.420

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI. N.B.: De aantallen zijn afgerond op tientallen, een X betekent een aantal onder de 10, * inclusief VSO clusters 1, 2 en 3, ** inclusief pro en VSO cluster 4

In 2015 hebben er 820 jongeren in Rotterdam in detentie gezeten. Van de jongeren zijn er 860 geregistreerd bij de jeugd-reclassering. Voorts komen er 4.750 voor in het verdachtenregister van de politie¹⁰ en hebben 860 jongeren in 2015 een

⁹): De plek waar iemand in detentie zit geldt als woonplek in het bevolkingsregister.

¹⁰): Het betreft hier een register van verdachten van een misdrijf van de politie. Verdachten zijn hier personen tegen wie een redelijk vermoeden van schuld van een misdrijf bestaat.

HALT-afdoening gekregen. In totaal “scoren” 6.020 jongeren één of meerdere keren op dit domein, en 119.510 jongeren niet.

Vervolgens is bepaald hoeveel jongeren twee of drie keer “scoren” met een ‘ja’ op de totalen van de drie domeinen en hoeveel jongeren op geen van de domeinen hebben “gescoord”. Dit leidt tot de volgende tabel.

Tabel 2-5 Jongeren naar aantal keren ‘ja’ in de risicodomeinen, 1 oktober 2015

	totaal aantal jongeren	2 keer ja bij totaal	3 keer ja bij totaal	alles nee
totale groep	125.540	7.110	910	75.380
niet onderwijsvolgend	42.960	2.790	230	25.350
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	49.360	1.370	80	33.260
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	14.050	2.790	600	440
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	19.170	170	x	16.340
werkenden 11 uur of minder	23.550	1.110	120	13.480
niet onderwijsvolgend	4.290	180	10	2.910
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	16.030	440	20	10.350
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	3.040	490	90	70
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	190	x	x	150
werkenden 12 uur of meer	34.350	740	50	25.330
niet onderwijsvolgend	22.980	410	10	17.310
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	9.950	130	x	7.810
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	1.420	190	30	200
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	10	x	x	x
niet-werkende beroepsbevolking	6.580	940	150	2.550
niet onderwijsvolgend	4.740	710	110	1.690
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	1.150	50	x	800
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	690	190	30	60
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	0	0	0	0
niet-werkend en geen beroepsbevolking	61.050	4.330	590	34.030
niet onderwijsvolgend	10.950	1.490	100	3.430
onderwijsvolgend mbo 3 en hoger (+VSOcl1,2,3)	22.230	750	50	14.310
onderwijsvolgend lager dan mbo 3 (+ pro +VSOcl4)	8.900	1.920	450	110
leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar	18.970	170	x	16.180

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI. N.B.: De aantallen zijn afgerond op tientallen, X betekent een aantal onder de 10.

In deze tabel worden verschillende groepen jongeren onderscheiden. Dit is zichtbaar gemaakt met verschillende kleuren

Er zijn 8.020 jongeren die op twee of drie domeinen een ‘ja’ hebben: dit zijn de aantallen in de twee licht groene cellen tezamen. Het zijn de jongeren met meerdere problemen. De jongeren die daarnaast geen onderwijs volgen of onderwijs op een lager niveau dan mbo-3 volgen en niet werken of hoogstens 11 uur per week werken, zijn de risicojongeren volgens de scherpe definitie. Deze jongeren zijn te vinden in de bruine cellen. Opgeteld zijn dit er in 2015 5.940.

Volgens de brede definitie maken daarnaast ook degenen die op mbo-3 niveau of hoger onderwijs volgen deel uit van de risicjongeren. In de brede definitie maakt het dus niet uit of jongeren wel of geen onderwijs volgen en ook niet op welk niveau. Voor die definitie kunnen de aantallen in de bruine (van de scherpe definitie) en de gele cellen bij elkaar opgeteld worden. Het aantal risicjongeren volgens deze brede definitie bedroeg in 2015 7.250. Dit aantal, de risicjongeren volgens de brede definitie, is de leidraad voor het programma 'Elke Jongere Telt'.

Hiernaast wordt ook de groep kwetsbare jongeren bepaald. De aantallen in de roze gemaakte cellen worden hiervoor opgeteld tot het aantal van 29.740 jongeren. Dit zijn jongeren die een opleiding volgen op een niveau lager dan mbo-3 of in het praktijkonderwijs of in cluster 4 van het speciaal voortgezet onderwijs. Deze worden opgeteld met de jongeren die geen onderwijs volgen en geen werk hebben.

Bijna zes procent van de jongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar is een risicjongeren volgens de brede definitie (zie tabel 2-5). Vijf procent is dit volgens de scherpe definitie. Bijna een kwart van de jongeren is kwetsbaar.

Tabel 2-6 Aantal en aandeel risicjongeren en kwetsbare jongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar, oktober 2015

	aantal	aandeel
risicjongeren <i>brede</i> definitie	7.250	5,8%
risicjongeren <i>scherpe</i> definitie	5.940	4,7%
kwetsbare jongeren	29.740	23,7%

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI. N.B.: De aantallen zijn afgerond op tientallen.

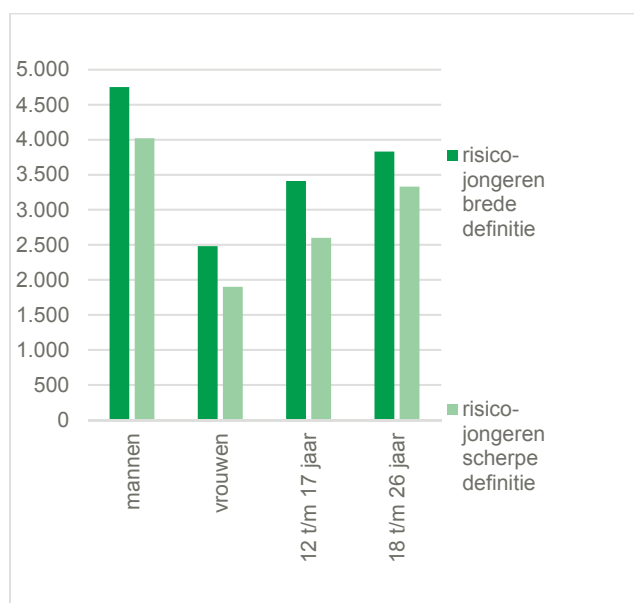
3 Achtergrondkenmerken

In dit hoofdstuk wordt een schets gegeven van de achtergrondkenmerken van risicojongeren. Dit doen we zowel voor de risicojongeren volgens de brede definitie als volgens de scherpe definitie. We vergelijken deze groepen jongeren met een referentiegroep, namelijk Rotterdamse jongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar minus de risicojongeren volgens de brede definitie. Kenmerken die aan de orde komen zijn geslacht, leeftijd, woongebied, herkomst en plaats in het huishouden. Vervolgens wordt de sociaal-economische positie van de ouders van jongeren die nog thuis wonen, beschreven. Van de jongeren die niet bij hun ouders wonen, is niet bekend hoe de situatie was in het huishouden waar zij in opgroeiden.

3.1 Achtergrondkenmerken

Twee derde van de risicojongeren volgens de brede definitie is man. Meer dan helft is 18 jaar of ouder: 53 procent van de risicojongeren volgens de brede definitie en 56 procent volgens de scherpe definitie.

Figuur 3-1 Risicojongeren, oktober 2015

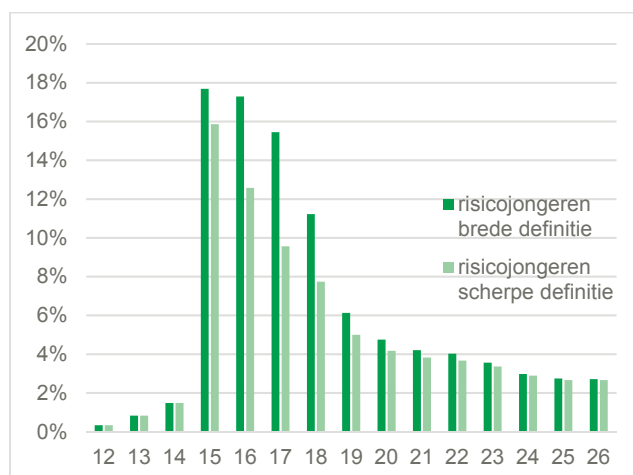

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

In figuur 3-2 is het aandeel jongeren per leeftijdjaar weergegeven. Het aandeel risicojongeren is in de eerste drie jaren (tot 15 jaar) laag. Op 15-jarige leeftijd is er een scherpe stijging van het aandeel risicojongeren. Dit wordt veroorzaakt doordat leerlingen vanaf die leeftijd vaker van school gaan zonder startkwalificatie en vaker in het justitieel domein zijn geregistreerd. Vervolgens daalt het aandeel jongeren dat wordt gerekend tot de risicojongeren. Dit komt onder andere doordat jongeren weer besluiten onderwijs te volgen of werk vinden. Maar ook neemt het aandeel bij de politie als verdacht geregistreerden af vanaf het 18de levensjaar, aldus een analyse van het CBS.¹¹

¹¹ Zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/47/criminaliteit>.

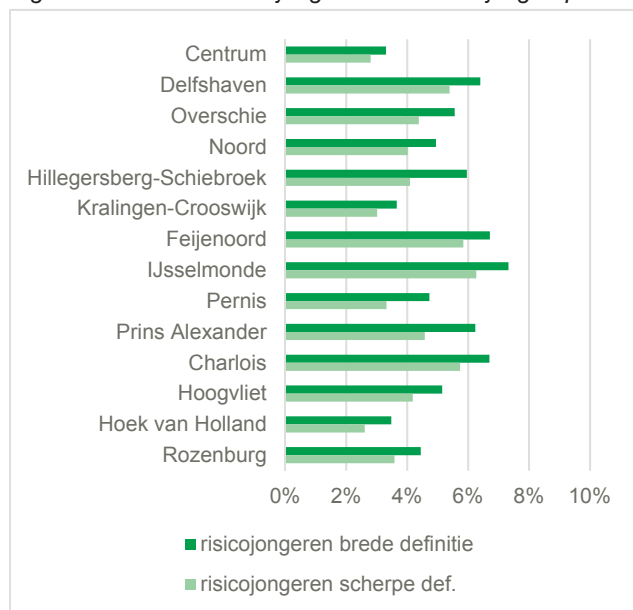
Figuur 3-2 Risicjongeren naar leeftijdjaar, oktober 2015

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI

Het aandeel risicjongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar is het hoogst in de gebieden IJsselmonde, Feijenoord en Charlois, de drie gebieden die behoren tot het NPRZ. Het (grotere) gebied Delfshaven heeft een iets lager aandeel risicjongeren maar wel het hoogste aantal, bijna 1.200 risicjongeren volgens de brede definitie.¹²

Figuur 3-3 Aandeel risicjongeren in de leeftijdsgroep 12 tot 27 jaar naar gebied, oktober 2015

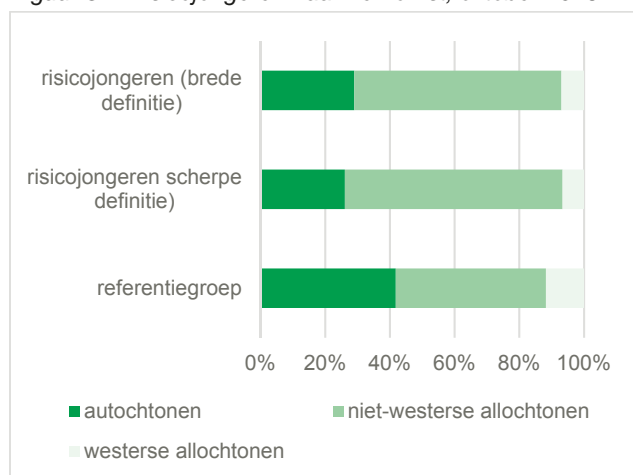

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

De herkomst van risicjongeren is relatief vaker niet-westers en minder vaak autochtoon en westers dan onder jongeren in de referentiegroep. Het vaker voorkomen van niet-westerse jongeren hangt samen met de lagere sociaal-economische positie van deze groep.

¹² De aantallen per gebied zijn te vinden op de kaarten die zijn opgenomen in deze rapportage.

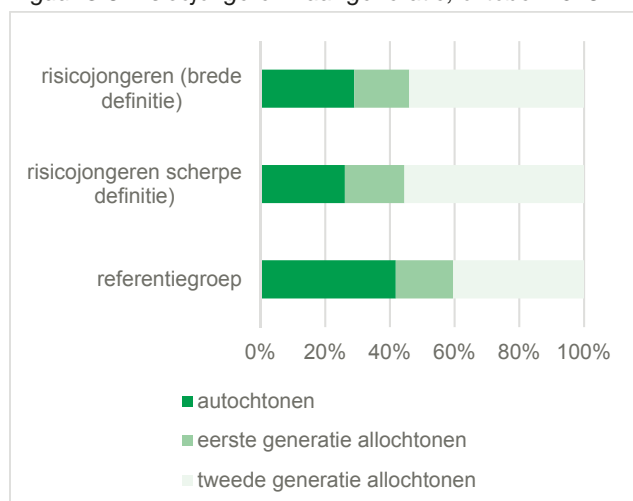
Figuur 3-4 Risicjongeren naar herkomst, oktober 2015

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI

Figuur 3-5 laat zien dat de tweede generatie allochtonen onder de risicjongeren vaker voorkomt dan in de referentiegroep. De eerste generatie allochtonen komt ongeveer even vaak voor en autochtonen komen minder vaak voor onder risicjongeren.

Figuur 3-5 Risicjongeren naar generatie, oktober 2015

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

De volgende tabel laat zien wat de positie van risicjongeren en jongeren uit de referentiegroep is in het huishouden waartoe zij behoren. Vergeleken met jongeren uit de referentiegroep zijn jongeren uit de risicogroepen vaker ouder of kind in een eenouderhuishouden en wonen ze vaker in een institutioneel huishouden zoals bijvoorbeeld een verzorgings-, verplegings- en kindertehuis. Minder vaak zijn de risicjongeren alleenstaand, partner in een paar zonder kinderen of kind bij een paar met kinderen.

Tabel 3-1 Risicjongeren en referentiegroep naar positie in het huishouden, oktober 2015

	risicjongeren (brede definitie)	risicjongeren (scherpe definitie)	referentiegroep
Eenpersoonshuishouden	13%	14%	22%
Paar zonder kinderen	4%	4%	14%
Partner in paar met kinderen	2%	2%	4%
Kind bij paar met kinderen	34%	31%	37%
Ouder in eenouderhuishouden	4%	4%	2%
Kind in eenouderhuishouden	35%	35%	18%
Overig huishouden*	3%	3%	3%
Institutioneel huishouden**	5%	6%	1%
totaal 1 okt. 2015	7.238	5.927	118.297

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

* Toelichting: alle andersoortige huishouden, bijvoorbeeld bestaande uit twee of meer alleenstaanden.

** Toelichting: Het gaat om personen in instellingen zoals verpleeg-, verzorgings- en kindertehuizen, gezinsvervangende tehuizen, revalidatiecentra en penitentiaire inrichtingen, die daar in principe voor langere tijd (zullen) verblijven.

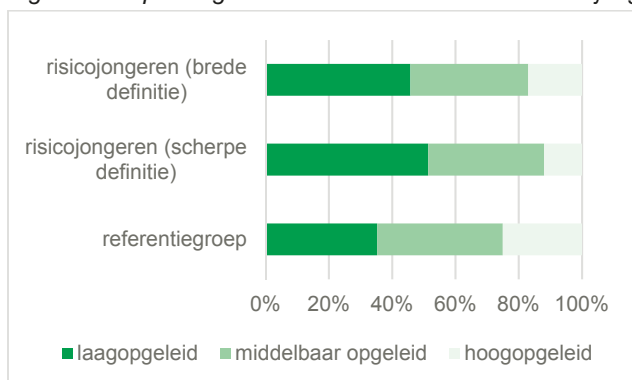
3.2 Jongeren wonend bij ouders

In deze paragraaf wordt in beeld gebracht in wat voor huishoudens risicjongeren opgroeien in vergelijking met jongeren uit de referentiegroep. Dit doen we door aandacht te besteden aan de sociaal-economische omstandigheden van de ouders van thuiswonende jongeren en door te kijken of de (een van de) ouders in het justitiële domein en in het zorgdomein bekend zijn. Deze paragraaf gaat dus alleen over de jongeren die op 1 oktober 2015 wonen bij hun ouders.

De sociaal-economische positie van het huishouden van de jongeren wordt in kaart gebracht door het opleidingsniveau van de ouders, de arbeidsmarktpositie van de ouders en het huishoudinkomen.

Het opleidingsniveau van de ouders van risicjongeren die thuis wonen, is lager dan onder de ouders van de referentiegroep. Het aandeel hoogopgeleide ouders van de risicjongeren volgens de brede definitie is 17 procent en het aandeel laagopgeleide ouders is 46 procent. Onder de ouders van de risicjongeren volgens de scherpe definitie is het opleidingsniveau nog lager: 51 procent is laagopgeleide en 12 procent hoog. Bij de referentiegroep is 35 procent laagopgeleide en 25 procent hoogopgeleide.

Figuur 3-6 Opleidingsniveau ouders van thuiswonende jongeren*, oktober 2015

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI, * het betreft hier het hoogste opleidingsniveau van de ouders.

In de volgende tabel is de arbeidsmarktpositie van de ouders van de jongeren weergegeven. In geval er twee ouders zijn, is de 'hoogste' arbeidsmarktpositie geteld. Hierbij telt participatie op de arbeidsmarkt als hoger dan geen participatie en is het werk met het hoogste aantal uur per week genomen. Er is verder niet naar niveau van functies gekeken. Bij de helft

van de risicjongeren werkt tenminste één van de ouders 12 uur of meer per week. Dit is minder vaak dan onder de ouders van jongeren uit de referentiegroep (70 procent). Ouders van de risicjongeren behoren vaker tot de niet-werkende beroepsbevolking en tot de groep 'geen beroepsbevolking'.

Tabel 3-2 Arbeidsmarktpositie ouders van thuiswonende jongeren

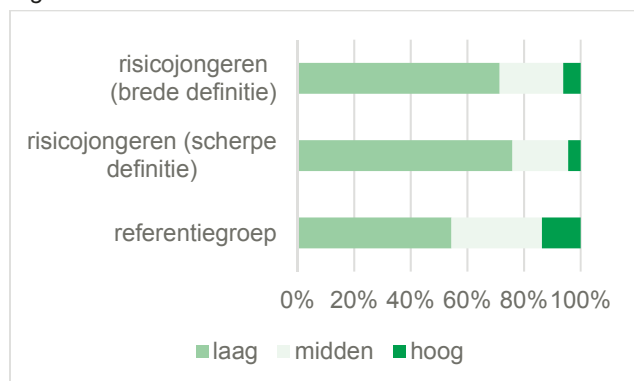
	risicjongeren (brede definitie)	risicjongeren (scherpe definitie)	referentiegroep
werkt 11 uur of minder per week	4%	4%	3%
werkt 12 uur of meer per week	52%	47%	70%
niet-werkende beroepsbevolking	37%	41%	21%
geen beroepsbevolking	8%	8%	7%
totaal 1 okt. 2015	4.990	3.927	64.910

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

Inkomens in de onderste 40 procent van de landelijke inkomensverdeling worden gewoonlijk 'laag' genoemd, en inkomens uit de bovenste 20 procent 'hoog'. Rotterdam heeft traditioneel een hoger percentage huishoudens met een laag inkomen en een lager percentage huishoudens met een hoog inkomen.

In de volgende figuur is te zien dat dit ook geldt voor de ouders van jongeren uit de referentiegroep. Ruim de helft van de ouders heeft een laag huishoudinkomen. Bij de ouders van risicjongeren is dit nog hoger: 71 procent van de ouders van risicjongeren volgens de brede definitie en 76 procent bij risicjongeren volgens de scherpe definitie. Het aandeel ouders van risicjongeren (brede definitie) met een hoog huishoudinkomen is 6 procent; flink lager dan bij de referentiegroep (14 procent).

Figuur 3-7 Gestandaardiseerd huishoudinkomen van thuiswonende jongeren, 1 oktober 2015

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

Van de jongeren (tabel 3-3) die nog bij de ouders wonen, is het huishoudinkomen vergeleken met de inkomensgrens van het minimabeleid (110 procent van het sociaal minimum) en met de armoedegrens (volgens de definitie van CBS/SCP). Het aandeel risicjongeren dat opgroeit in een gezin met een huishoudinkomen onder 110 procent van het sociaal minimum en onder de armoedegrens is hoger dan onder jongeren uit de referentiegroep. Onder risicjongeren volgens de scherpe definitie, zijn deze aandelen nog iets hoger dan onder risicjongeren volgens de brede definitie.

Tabel 3-3 Aandeel huishoudens van thuiswonende jongeren, 1 oktober 2015

	risicjongeren (brede definitie)	risicjongeren (scherpe definitie)	referentiegroep
inkomen tot 110% sociaal minimum	30%	33%	18%
onder de armoedegrens*	37%	40%	23%
totaal aantal huishoudens van jongeren wonend bij ouders	4.499	3.528	59.295

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI, * volgens de definitie van CBS/SCP.

Van de bij de ouders wonende risicjongeren is bij 5 procent minstens één ouder geregistreerd als verdachte of als gede-
tineerde. Bij de jongeren uit de referentiegroep is dit lager: 2 procent.

Tabel 3-4 Aandeel thuiswonende jongeren waarvan een ouder justitieel is geregistreerd, 1 oktober

	risicjongeren (brede definitie)	risicjongeren (scherpe definitie)	referentiegroep
nee	95%	95%	98%
ja	5%	5%	2%
totaal 1 okt. 2015	5.282	3.927	64.910

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

Ook in het domein zorg zijn de ouders van thuiswonende risicjongeren vaker geregistreerd dan jongeren uit de referen-
tiegroep. Onder risicjongeren komt dit ruim twee keer zo vaak voor.

Tabel 3-5 Aandeel thuiswonende jongeren waarvan een ouder in de zorg is geregistreerd, 1 oktober 2015

	risicjongeren (brede definitie)	risicjongeren (scherpe definitie)	referentiegroep
nee	91%	90%	96%
ja	9%	10%	4%
totaal 1 okt. 2015	5.282	3.927	64.910

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

Samenvattend kan worden gesteld dat de ouders van risicjongeren een lagere sociaal-economische positie hebben dan
ouders van de jongeren uit de referentiegroep. Ze zijn lager opgeleid, een groter deel van de huishoudens heeft een laag
huishoudinkomen en er is vaker sprake van werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Daarnaast zijn de ouders vaker gere-
gistreerd in het domein justitieel en in het zorgdomein.

4 VOW-jongeren

VOW-jongeren zijn jongeren waarvan niet bekend is waar naar toe zij zijn verhuisd nadat zij zijn uitgeschreven uit de Basisregistratie Personen (BRP). Zij tellen niet mee in het onderzoek naar risicojongeren omdat zij geen geldig adres hebben.

De procedure om tot een telling van VOW-ers te komen is de volgende: in de BRP staan persoonsgegevens van ingezetenen van Nederland. In deze registratie is het verblijfsadres opgenomen. Wanneer personen verhuizen, zijn zij verplicht verhuisaangifte te doen bij de gemeente. Echter, het komt voor dat personen vertrekken van een adres maar niet direct een adreswijziging hebben doorgegeven. In veel gevallen is men dit vergeten door te geven en komt de verhuisaangifte later. Of men is naar het buitenland vertrokken zonder dit door te geven. Maar het kan ook duiden op een persoon die 'niet vindbaar' wil zijn bijvoorbeeld voor de deurwaarder. Wanneer er een vermoeden is (op basis van signalen van afnemers van de BRP of van oude of nieuwe bewoners van een adres) dat een persoon niet (meer) woont op het adres dat in de BRP aangegeven staat, dan wordt er een adresonderzoek gestart door de gemeente. Er wordt een brief gestuurd naar het laatst bekende adres, met daarin het voornemen tot uitschrijving uit de BRP. De persoon krijgt de mogelijkheid zich alsnog te registreren. Wanneer er geen reactie komt op het voornemen en er is gedurende het onderzoek ook geen nieuw adres gevonden dan wordt de persoon na minimaal 4 weken – maximaal 13 weken uitgeschreven uit de BRP en opgenomen in de RNI (Registratie niet-ingezetenen). Dit besluit wordt verstuurd naar het laatst bekende adres en gepubliceerd op internet. Deze personen krijgen in de BRP de status 'Vertrokken Onbekend Waarheen' of wel de VOW-status.

Jongeren met een VOW-status kunnen vanwege diverse omstandigheden deze status hebben verkregen. Zo kan niet 'vindbaar' willen zijn meespelen. Een ander voorbeeld zijn buitenlandse studenten die zich 'vergeten' uit te schrijven wanneer zij teruggaan naar het land van herkomst. De redenen om zich niet in te schrijven op een ander adres zijn vermoedelijk divers en niet goed te traceren in registraties. Ook het uitvoeren van ander soortig onderzoek is lastig omdat de persoon niet via een geregistreerd adres vindbaar is.

In de volgende tabel is het aantal VOW-jongeren opgenomen voor de jaren 2016 en 2017. Het aantal is in het jaar 2017 iets hoger dan in 2016. Het aandeel in de leeftijdsgroep 18 tot 27 jaar is even hoog: 1,8 procent. Onder de leeftijdsgroep 18 tot 23 jaar is het aandeel iets gestegen: van 1,5 naar 1,7 procent. In de leeftijdsgroep 23 tot 27 jaar daalt het aandeel: van 2,1 naar 1,9 procent.

Tabel 4-1 VOW-jongeren naar uitschrijvingsperiode en aandeel in de bevolking

	18 tot 23 jaar	23 tot 27 jaar	18 tot 27 jaar
eerste helft 2016	262	457	719
tweede helft 2016	375	480	855
totaal 2016	637	937	1.574
eerste helft 2017*	312	415	727
tweede helft 2017*	436	458	894
totaal 2017*	748	873	1.621
eerste helft 2016	0,6%	1,0%	0,8%
tweede helft 2016	0,9%	1,1%	1,0%
totaal 2016	1,5%	2,1%	1,8%
eerste helft 2017*	0,7%	0,9%	0,8%
tweede helft 2017*	1,0%	1,0%	1,0%
totaal 2017*	1,7%	1,9%	1,8%

Bron: BRP, cluster Dienstverlening, bewerking OBI, peildatum 29-6-2018

Het grootste deel van de VOW-jongeren, 88 procent in 2017, was alleenstaande voordat de jongere was uitgeschreven. Slechts 8 procent van jongeren woonde bij de ouders. In 2016 was dit nog 10 procent.

Tabel 4-2 VOW-jongeren naar uitschrijvingsperiode en gezinsrelatie

gezinsrelatie	18 tot 23 jaar	23 tot 27 jaar	18 tot 27 jaar	
2016				
alleenstaande	544	830	1.374	87%
een bij (een van de) ouders inwonend kind	81	69	150	10%
overig**	12	38	50	3%
totaal	637	937	1.574	100%
2017				
alleenstaande	660	774	1.434	88%
een bij (een van de) ouders inwonend kind	75	57	132	8%
overig*	13	42	55	3%
totaal	748	873	1.621	100%

Bron: BRP, cluster Dienstverlening, bewerking OBI, peildatum 29-6-2018

* overige gezinsrelaties kunnen zijn: 1) gehuwde man die met vrouw en kind(eren) een adres bewoont, 2) gehuwde man die met vrouw en zonder kinderen een adres bewoont, 3) man of vrouw die alleen met kind(eren) een adres bewoont, of 4) vrouw die met haar man een adres bewoont

5 Jongeren op de arbeidsmarkt

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt voor zover het jongeren betreft. Voor een breder overzicht van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in Rotterdam en de arbeidsmarktregio Rijnmond verwijzen we naar het rapport 'Werk en werken in de Rijnmond', Editie 2018.

Een deel van de jongeren is *niet zichtbaar* in de registraties die onderwijs, werk en sociale zekerheid betreffen. Het gaat hier om de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar. Om jongeren die wel zijn ingeschreven in het Basisregister personen (BRP), maar die niet werken, geen onderwijs volgen, niet zijn ingeschreven als werkzoekende bij het UWV en geen bijstandsuitkering, WW-uitkering en/of arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen. Deze groep wordt gemonitord in het kader van de jeugdwerkloosheid.

Het aantal onzichtbare jongeren schommelt door de jaren heen ongeveer tussen de 8.500 en 9.000 jongeren. Het aandeel in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar is het hoogst in 2014. In 2016 is dit 8,2 procent net als in 2012 en 2013. Op de kaart onzichtbare jongeren in bijlage 4 is te zien dat het grootste aantal in het gebied Kralingen-Crooswijk woont (2.254 in 2016). Ook als aandeel in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar is dit het hoogst van alle gebieden, 26 procent.

Tabel 5-1 Aantal onzichtbare jongeren en aandeel in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar, per 1 oktober

	2012	2013	2014	2015	2016
onzichtbare jongeren	8.660	8.590	9.000	8.490	8.830
aandeel in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar	8,2%	8,2%	8,5%	8,0%	8,2%

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

Het in beeld brengen van de onzichtbare jongeren¹³ was een onderdeel van het landelijke programma Aanpak Jeugdwerkloosheid dat in samenwerking met gemeenten is uitgevoerd. Het programma is in 2017 gestopt. Echter vanuit het Jongerenloket en het cluster Werk en Inkomen wordt deze groep in Rotterdam nog steeds gemonitord.

In de arbeidsmarktanalyse die in opdracht van de clusters Werk en Inkomen, Maatschappelijke Ontwikkeling en Stedelijke ontwikkeling gemaakt, wordt de potentiële beroepsbevolking in vijf groepen voor de arbeidsmarkt relevante groepen opgedeeld:

1. werkenden, 11 uur of minder per week, ofwel werkenden met een kleine baan;
2. werkenden, 12 uur of meer per week, ofwel werkenden met een grotere baan;
3. niet-werkende beroepsbevolking;
4. niet werkenden die niet tot de beroepsbevolking behoren;
5. onderwijsvolgenden die niet tot de beroepsbevolking behoren.

Bij de verdeling naar arbeidsmarktgroepen is arbeid het uitgangspunt. De eerste twee groepen personen hebben werk. Zij werken in een kleine baan waarbij 11 uur of minder per week wordt gewerkt of in een baan waarbij 12 uur of meer wordt

¹³ Deze groep wordt door het CBS 'jongeren buiten beeld' genoemd.

gewerkt. De personen die een uitkering krijgen en/of zijn ingeschreven bij het UWV als werkzoekend worden beschouwd als niet werkend maar wel daar naar op zoek. De personen in deze drie groepen behoren tot de beroepsbevolking.

De resterende groep is niet actief op de arbeidsmarkt en behoort niet tot de beroepsbevolking. In deze groep vallen zowel personen die onderwijs volgen als personen die evenmin onderwijs volgen (zoals "huisvrouwen").

Ook de jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar is in arbeidsmarktgroepen ingedeeld. In de volgende tabel is te zien dat het aandeel jongeren met een kleine baan, namelijk met een werkweek van 11 uur en minder, licht is gestegen van 21 naar 22 procent. Het aandeel werkende jongeren die 12 uur of meer werken, is tot 2015 gedaald en stijgt de laatste twee jaar weer. Het economisch herstel zorgt voor een stijging van werkgelegenheid. Ongeveer de helft van de werkende jongeren gaan naast werk ook naar school. De aandelen jongeren die niet werken, de onderste drie groepen, zijn tot 2013/2014 gestegen en daarna gedaald. Na 2013 is een relatief groter deel van jongeren weer aan het werk.

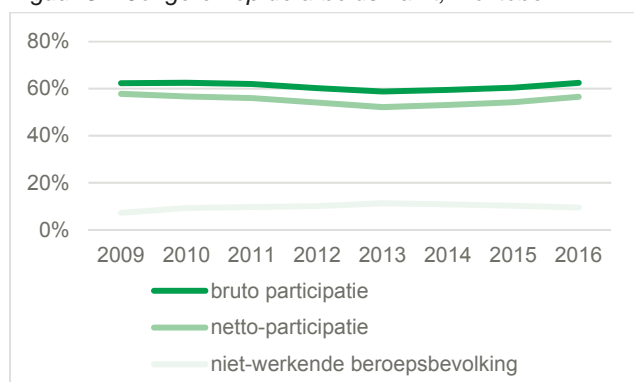
Tabel 5-2 Jongeren naar arbeidsmarktgroep als aandeel in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar, per 1 oktober

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
werkenden t/m 11 uur	21%	21%	21%	21%	21%	22%	22%	22%
werkenden 12 uur en meer	37%	35%	35%	33%	31%	31%	32%	35%
niet-werkende beroepsbevolking	5%	6%	6%	6%	7%	6%	6%	6%
geen beroepsbevolking	9%	9%	9%	10%	10%	11%	10%	10%
onderwijsvolgend	28%	29%	28%	30%	31%	30%	29%	27%
totaal aantal jongeren	104.300	105.100	106.400	105.300	104.100	105.700	106.400	107.900

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI.

De volgende figuur geeft de ontwikkeling van jongeren op de arbeidsmarkt weer. De bruto-participatie, dat wil zeggen het aandeel werkende en niet-werkende beroepsbevolking in de leeftijdsgroep 15 tot 27 jaar, daalde in de periode 2009 tot 2014 van 62 naar 59 procent. Daarna is deze weer gestegen tot 62 procent. De netto-participatie, het aandeel werkenden in dezelfde leeftijdsgroep, daalde eveneens, maar dan wat sterker en is na 2013 weer gestegen. De netto-participatie is in 2016 1 procentpunt lager dan in 2009. De niet-werkende beroepsbevolking als aandeel van de beroepsbevolking is gestegen van 7,2 naar 11,3 procent in 2013 en is in 2016 weer gedaald naar 9,5 procent.

Figuur 5-1 Jongeren op de arbeidsmarkt, 1 oktober

Bron: CBS, SBB, bewerking gemeente Rotterdam, OBI

Hoewel de werkgelegenheid sinds 2013 weer groeit, is er met name groei van tijdelijk werk, uitzendwerk en ZZP.¹⁴ De flexibilisering van de arbeidsmarkt zet door. Dat betekent dat jongeren vooral terecht zullen komen in tijdelijk en uitzendwerk. Het aantal banen met een werkweek van 11 uur of minder, is meer toegenomen dan het aantal grotere banen (12

¹⁴ Zie Werk en werken in de Rijnmond.

uur of meer per week). En er is vooral een stijging van banen voor hoger opgeleiden. In de arbeidsmarktanalyse wordt geconstateerd dat de positie van laagopgeleiden op de arbeidsmarkt steeds zwakker wordt. Dit door de toenemende verdringing op de arbeidsmarkt en door de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Ondanks dat er wel een toename van arbeid voor laagopgeleiden wordt verwacht en het aandeel laagopgeleiden in de bevolking daalt, is er onder de groep laagopgeleiden sprake van een toenemende onzekerheid over hun mogelijkheden om 'decent work' te krijgen. Jongeren die laagopgeleid uit het onderwijs komen, krijgen hiermee te maken. Wanneer zij daarnaast ook op andere domeinen problemen hebben, nemen de kansen op de arbeidsmarkt af.

Bijlage 1 Literatuurlijst

Aa, Paul van der, Paul de Graaf, Frans Moors, Annemarie Roode en Marcel van Toorn, 'Werk en werken in de Rijnmond, Een analyse van vraag en aanbod op de arbeidsmarktregio Rijnmond, Editie 2018', gemeente Rotterdam, OBI, mei 2018.

Boom, de J., P. van Wensveen, A.L. Roode en P.A. de Graaf, 'Basismonitor Onderwijs Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Verklarende analyse', Kenniswerkplaats Rotterdams Talent, Risbo (Erasmus Universiteit Rotterdam), OBI (gemeente Rotterdam, mei 2017.

CBS: 'Jongeren 'buiten beeld' 2013'; Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2015.

Gemeente Rotterdam: 'Elke Jongere Telt'; Rotterdam, Programma Rotterdamse Risicjongeren 2016-2017, maart 2016.

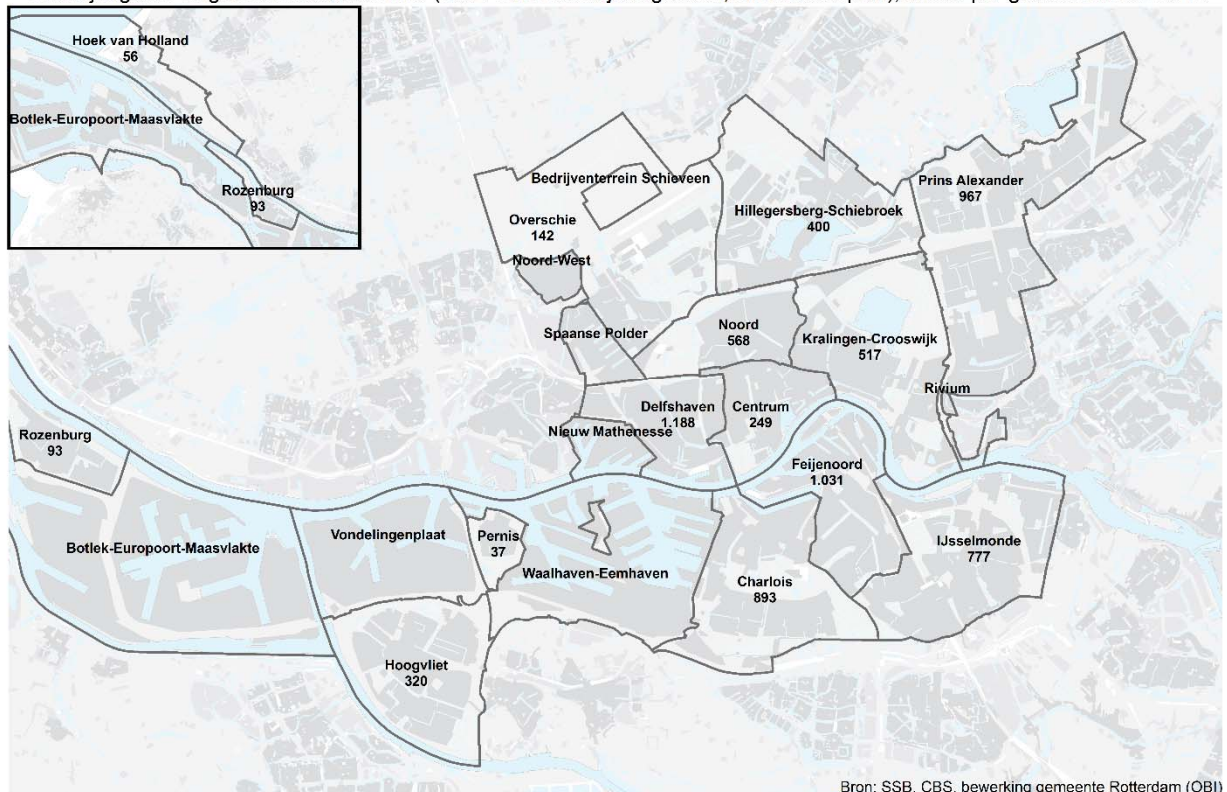
Severiens, Sabine en Frans Spierings, 'Beleidskader Jeugd, samenvatting van vijf studies', Kenniswerkplaats Rotterdams Talent, Erasmus Universiteit en Hogeschool Rotterdam, oktober, 2014.

Spierings, dr. F., drs. T. Tadjman, dr. M. Meeuwisse en dr. J. Onstenk: 'Literatuurstudie Risico-jongeren. Onderwijs, Arbeid, Zorg en Veiligheid'; Kenniswerkplaats Rotterdams Talent, Rotterdam, 2015.

Spies, Henk, Suzanne Tan en Maarten Davelaar: 'Het gaat mis met een grote groep jongeren, en dat hoeft niet', Artikel Sociale Vraagstukken, april 2016.

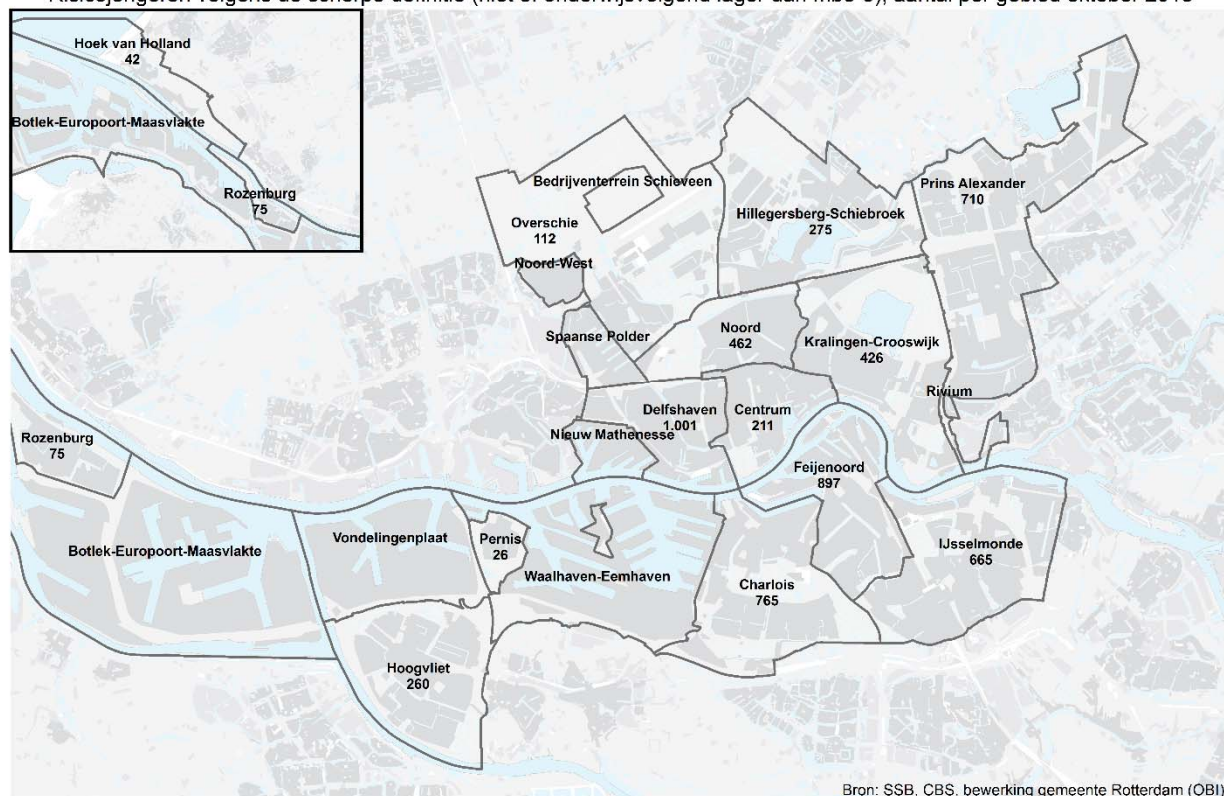
Bijlage 2 Kaarten risicojongeren

Risicojongeren volgens de brede definitie (niet / wel onderwijsvolgenden, incl. mbo-3 plus), aantal per gebied oktober 2015

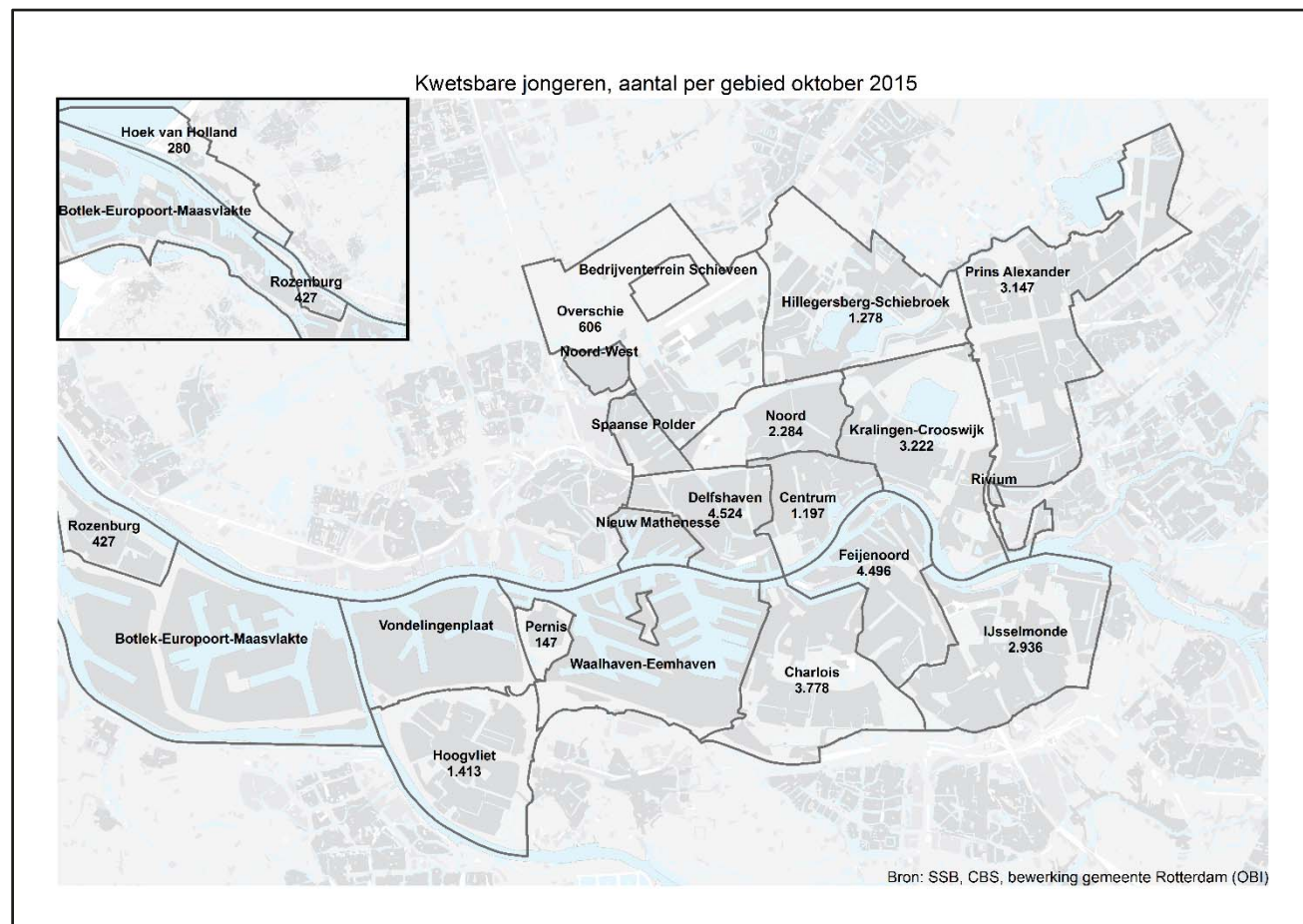

Bron: SSB, CBS, bewerking gemeente Rotterdam (OBI)

Risicjongeren volgens de scherpe definitie (niet of onderwijsvolgend lager dan mbo-3), aantal per gebied oktober 2015

Bijlage 3 Kaart kwetsbare jongeren

Bijlage 4 Kaart onzichtbare jongeren

